

SLOGA JE MOĆ!

// MANJINSKA POLITIKA

FPÖ za prekid subvencijov

Mandatari FPÖ-a u Beču su pri sjednici općinskoga tanača potribovali prekid financijskoga podupiranja za KSSŠD.

3. stranica

Bosanci potribuju status manjine

Bosanska zajednica odnosno gradjani porijeklom iz Bosne i Hercegovine ki živu u Austriji tražu da joj država prizna status narodne manjine.

5. stranica

// KULTURA

Uspješna Ulična fešta za dicu

Bogatim, pred svim dičjim programom je Hrvatski centar privabio brojne goste na trodnevnu priredbu, pri koj se je zatvorila Schwindgasse.

12. stranica

// POVIJEST

100 ljet Složnost

U Malom Borištofu su se spomenuli prvoga zbora ki je bio utemeljen pred 100 ljeti. Zanimanje za ovom temom je bilo jako veliko.

14. stranica

// ŽIVOTNI STIL

Jesenska focaccia s bučom . . . 17

// HRVATSKE NOVINICE

Tin ide trbuhom za kruhom. . . 20

// REDOVITO

Piloradić 4

Horoskop 16

Dušolovka: Zdravlje. 29

Šport 32-33

// IMPRESSUM

P.b.b. 022031573 € 1,60

Erscheinungsort, Verlagspostamt, nakladnik & naslov uredništva: Kroatischer Presseverein / Hrvatsko štamparsko društvo; Postf. / poštanski pretinac 26, 7001 Eisenstadt / Željezno; Förderung / Podupiranje: Savezno kancelarstvo RA i Središnji državni ured za Hrvate izvan RH

Bundeskanzleramt

telefon: 02682/61470

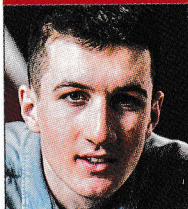
email: ured@hrvatskenovine.at

Čašćeni Benčić i Sučić i 30 ljet ZIGH

Znanstveni institut gradišćanskih Hrvatov je prošlu srijedu svečevao svoju 30. obljetnicu postojanja. Tom prilikom je Zemlja Gradišća častila dva najznamenitije znanstvenike gradišćanskohrvatskoga jezika i kulture Ivu Sučića (livo) i Nikolu Benčića (desno). // foto: Kristijan Karall

8. stranica

// NAGRADE

Odlikovani tri gradišćanski Hrvati

Zadnji tajedan su Nikolai Borota i Günther Štefanić primili Znanstvene nagrade. Isto je odlikovana flautistica Ivica Gabrišova.

// foto: Lole

7. i 10. stranica

30 ljet ZIGH - odlikovani Benčić i Sučić

U srijedu, 20. septembra, je Znanstveni institut gradišćanskih Hrvatov obilježio svoju 30. obljetnicu postojanja. Ovom prilikom su suradniki Ivo Sučić i Nikola Benčić primili srebrni časni znak Zemlje Gradišće.

Bilo je davnoga 1993. ljeta kad je grupa znanstvenikov pohađala Slovenski znanstveni institut u Celovcu s ciljem osnivanja sličnoga instituta u Gradišću. Vrijeda potom su pod predsjedništvom Joške Vlašića osnovali Znanstveni institut gradišćanskih Hrvatov, kratko ZIGH.

Znanstvenici i suradniki, tako je povidala sadašnja predsjednica Zlatka Gieler pri svetačnoj priredbi 20. septembra u Socijalnom centru u Trajštofu, su se naravno jur prije poznali, ali po prvi put su se definirali konkretni cilji: Istraživanje kulturnih, društvenih, gospodarstvenih, pravnih i političkih pitanj GH. Sakupljanje poveljov, povijesnoga materijala i sredjenje materijala. Priminjanje istraživačkih rezultata. Suradnja i izgradnje kontaktova s drugim znanstvenim institucijama, ke se bavu sličnim pitanji.

Kafecka knjiga, zlatna knjiga, plava knjiga

Zlatka Gieler, predsjednica ZIGH-a od 2006. ljeta, spomenula je u svojem govoru na početku svetačnosti, da su se znanstvenici jur u osamdeseti ljeti našli u skupnoj rundi, a to za izdjelanje kafecko omotanih rječnikov. Čuda njih se je kasnije našlo u ZIGH-u.

Jedan od prvih značajnih publikacijov da je zlatna knji-

Daniel Glunčić, Günther Kovač, Ivo Sučić, Zlatka Gieler, Maria-Anna Slaby i Nikola Benčić. // foto: Kristijan Karall

ga, ada Benčićeva *Književnost gradišćanskih Hrvata* u dva sveski. Nikola Benčić je u svojem govoru istaknuo važnost naroda. ZIGH da djela sve to ča je narodu najpotribnije. Vrijeda da su vidili, tako Ivo Sučić, da rječniki nisu dost za potriboće korisnikov gradišćanskohrvatskoga jezika. Odluka za plavu knjigu, za veliku gramatiku gradišćanskohrvatskoga jezika je spala 2000. ljeta po predsjedništvom Agnjice Čenar-Schuster. 2003. ljeta je gramatika izašla, iako bi si bili predstavili već reakcijov i barem toliko oduševljenja kot ončas kod izlaska rječnikov, tako Sučić.

Jurica Čenar je pri svetačnosti dao kratak uvid u online-rječnik. 15 ljet da su samo

transkribirali postojeći rječnik. Onda da su na temelju gramatike i pravopisa izdjelali koncept za online rječnik. 2020. ljeta su ga onda s 100.000 upisov predstavili. Od ovoga ljeta postoji sad i rječnik-aplikacija za mobitele.

Svetačnost pred punom dvoranom

ZIGH je svetačnost za 30. obljetnicu postojanja održao u uhodanoj srijedi navečer, a to kot većina predavanj u prošli ljeti u Socijalnom centru u Trajštofu. Dvorana je bila dobro napunjena, predsjednica Gieler pozdravila je mlade i mlade, ki jur duglje živu. Mladi, ki još ne tako dugo živu, su naime oblikovali svetačnost.

Trajštofska dica su pozdravila publiku i razložila, ča je ZIGH, kasnije su predstavila rap o hižni imeni, koga je napisala Sabine Nagy. Med daljnjiimi točkami priredbe jačio je Trajštofac Pave Vajković u pratnji Zlatke Gieler široki repertoar tradicionalnih i novih melodijov Gradišća, na koncu je publika još i jačila skupa s Vajkovićem.

Ča je narodu najpotribnije

ZIGH je, to se je na već mjesti čulo pri svetačnosti, po potriboća naroda. Uz rječnik, gramatiku i pravopis su to pred svim i različne študije, ke su izdali pod imenom Gradišćanskohrvatske študije, kih je do sada 10 i pokrivaju lingvističke, vjerske, povijesne i etnološke teme. Nadalje su sabirali hižna imena po cijelom Gradišću, a uprav djelaju na projektu biljnih imen. Ovde je jedan od važnih aspektova i čuvanje od pozabljenja.

Čašćenje za Benčića i Sučića

Glavna točka svečevanja u Trajštofu bila je predaja Velikih časnih znakov u srebru Zemlje Gradišća za dugoljetne suradnike i čvrste stupe ZIGH-a Nikolu Benčića i Ivu Sučića. Benčić i Sučić, obadva rođeni istoga 1938. ljeta, jedan na ugarskoj strani u Nardi, drugi na austrijskoj strani u Trajštofu, su se upoznali na hodniku Slavistike u Beču, kade su obadva študirali i se sprijateljili. Odon-da su skupa djelali u mnogobrojni projekti.

Benčić je kot učitelj Hrvatskoga i Povijesti na gimnaziji i na Pedagoškoj akademiji u Zeljezni odgajao generacije, a isto tako je svoje znanje dalje davao na Slavistiki u Beču, kade je predavao o književnosti gradiš-

Dica su k svakoj slovi predstavili jednom rečenicom djelovanje i ponude ZIGH-a. // foto: Kristijan Karall

Puna dvorana socijalnoga centra u Trajštofu. // foto: Kristijan Karall

ćanskih Hrvatov. Na polju literature i književnosti je Benčić osebujno aktivan. Bio je odbornik u Hrvatskom štamparskom društvu, izdao je spomenutu „zlatnu“ knjigu o književnosti, bavio se je narodnim kazališćem u Gradišću i naravno sudjelivao je u obadva sveski rječnika kot i u izdjelanju gramatike. Benčić je korespondirajući član Hrvatske akademije znanosti i još uvijek redovito objavljuje članke i študije.

Sučić je takaj zaslužio pineze kot učitelj Ruskoga i Hrvatskoga u Matrštofu. Sudjelivao je u sastavljanju rječnikov i za gramatiku je napisao koncept za molbu i si je tim dokopao uredništva, kot je šalno spomenuo na priredbi u Trajštofu. Sučić valja kot jedan od najboljih poznavateljev gradišćanskohrvatskih dijalektov, otac je gramatike i pravopisa i čuda tekstov i kazališnih igar je u svojoj karijeri prevodio. Nadalje se je u svojoj karijeri i posve-

tio imenom, uredio je sveske o hižni imeni i pomagao je pri sabiranju topografskih imen.

Benčić i Sučić su po njevoj naravi primili nagrade sa određenom skrovnošću. Benčić je još i dodao mudru izjavu. Čašćenje da sliši cijelomu gradišćanskohrvatskomu narodu, ar je to on narod, ki je nosio i očuvao to kulturno dobro kroz 500 ljet. A oni da su samo iz toga kulturnoga dobra i iz te stvoriateljske snage črpili za svoje djelovanje.

Pri svečevanju u Trajštofu im je poslanik u Savezno vijeće Günther Kovač uprav za to črpljenje uručio Veliki srebrni časni znak Zemlje Gradišće za njeve zasluge. Nazočan je bio i hrvatski veleposlanik u Austriji Daniel Glunčić, ki se je zahvalio u ime Republike Hrvatske ZIGH-u i svim suradnikom za zalaganje za hrvatski jezik i im je željio i daljnjih 30 ljet savršenstva i mudrosti. T. GRANDIĆ

Od sjevera do juga i Hrvatske su došli brojni gosti. // foto: Petar Tyrar

komentar TEREZA GRANDIĆ

Prošao je opet 26. septembar i s tim je opet jedan Dan jezikov za nami. Skupa s Medjunarodnim danom materinskoga jezika 21. februara mi se čini obilježavaju ovi dva dani u ljetu jedine dane, kada se širja javnost bavi jeziki, a tim mislim ne-nimškim jeziki. I važni su ovi dani, da se naše škole spominjaju da bi tribali kakov program o važnosti jezikov, da bi stranice na socijalni mriža izbacili kakove zanimljive činjenice o broju jezikov na svitu ili o broju ugroženih jezikov. Onda postoji najednoč kratka mogućnost, da se na simpoziji ili na različni priredba upozorava na djelo-

na razini prvoga jezika. A i ako bi se zutra rodili svi s engleskim prvim (onda i jedinim) jezikom, vrijeda bi se jezik regionalno opet raspao. Kako to izgleda moremo si uživo pogledati u naši seli: Samo regionalne varijante se toleriraju, nove riči se samo pod protestom priznavaju.

Druga argumentacija je isto zanimljiva i zapravo se slažem s njom. Svaki jezik bi tribao imati istu vridnost. Samo: Ako svaki jezik ima istu vridnost, ista prava i isti ugled, se ne bi izgubio. Ako bi svaki jezik u Austriji imao istu vridnost, onda bi naši mediji znali pisati i tiskati sve dijakritičke znake, dvo- ili većjezične ustanove

Dan jezikov je svaki dan

vanje svih tih organizacijov, društav i pojedincev, ki se u svojem primarnom djelovanju posvećuju ne-nimškomu jeziku ili jednostavno govoru već jezikov. To su u Austriji organizacije narodnih grup, to je skoro 30% školaric i školarov, čiji prvi jezik nije nimški i to je bezbroj medjunarodnih poduzeć, ki djelaju na različni jeziki.

Zanimljivo mi je, da se u sve već razgovorov, uopće ako ide za pitanje ugroženih jezikov - a gradišćanskohrvatski je definitivno ugroženi jezik - susrećujem s dvimi argumentacijami: Ili je to želja za jedinstvenim jezikom, ki je razumljiv svakomu človiku na svitu ili je to argumentacija, da ima svaki jezik istu vridnost, a zato je prirodno, ako izumira. Razumiti morem obadvi argumentacije. Iako je na primjer engleski u neki dijeli svita jur većini ljudem razumljiv, još daleko je do toga, da ga svaki i svaka razumi

osebujno u dvo- ili većjezični regija bi po sebi razumljivo imale dvo- ili većjezične natpise, ljudi sa stranjiskimi imeni ne bi imali poteškoće u svakidašnjici, nastava na materinski jeziki bi bila garantirana, još i podupirana. Ali jeziki ne nestaju ar su tako istovridne, jeziki nestaju ar nimaju iste uvjete, ar nimaju isto podupiranje, ar nimaju istu vridnost. Pokušaji kot dopunske nastave, dvojezične natpise, vidljivost u mediji su samo pokusi izjednačiti različne vridnosti jezika. Uprav zato su i ovi Dani jezikov i Dani materinskoga jezika važni. Pokušavamo biti na ovi dani čim glasniji, tako glasni i vidljivi, da naše poruke i ideje odzvanjaju još dugo u ušima svih. Najbolje do dojučega dana, kada se posvećujemo jezikom. Ar samo onda bi svaki dan bio Dan jezikov i morebit bi se većjezičnost u Austriji, ali i na svitu normalizirala, ako smimo sanjati još i svečevala, aktivno podupirala i jačala!